

GRP406 MESLEK ETİĞİ VE YASAL KONULAR

Doç. Dr. İlhan YALÇIN

SUNU PLANI

- Psikolojik danışmanın yeterliği
- Danışanları istismar etmekten kaçınma

Psikolojik Danışman Yeterliđi

- Yeterlik Nedir ve Nasıl Sağlanır?
- Yeterliğin Dışsal Belirleyicileri
- Danışanın İkilemi: Psikolojik Danışmanım Yeterli miydi?
- Hukuk Açısından Yeterlik
- Yeterliđi Arttırma: Öz Değerlendirme ve Supervizyon
- Yetersiz İşleve Sahip Danışmanlar

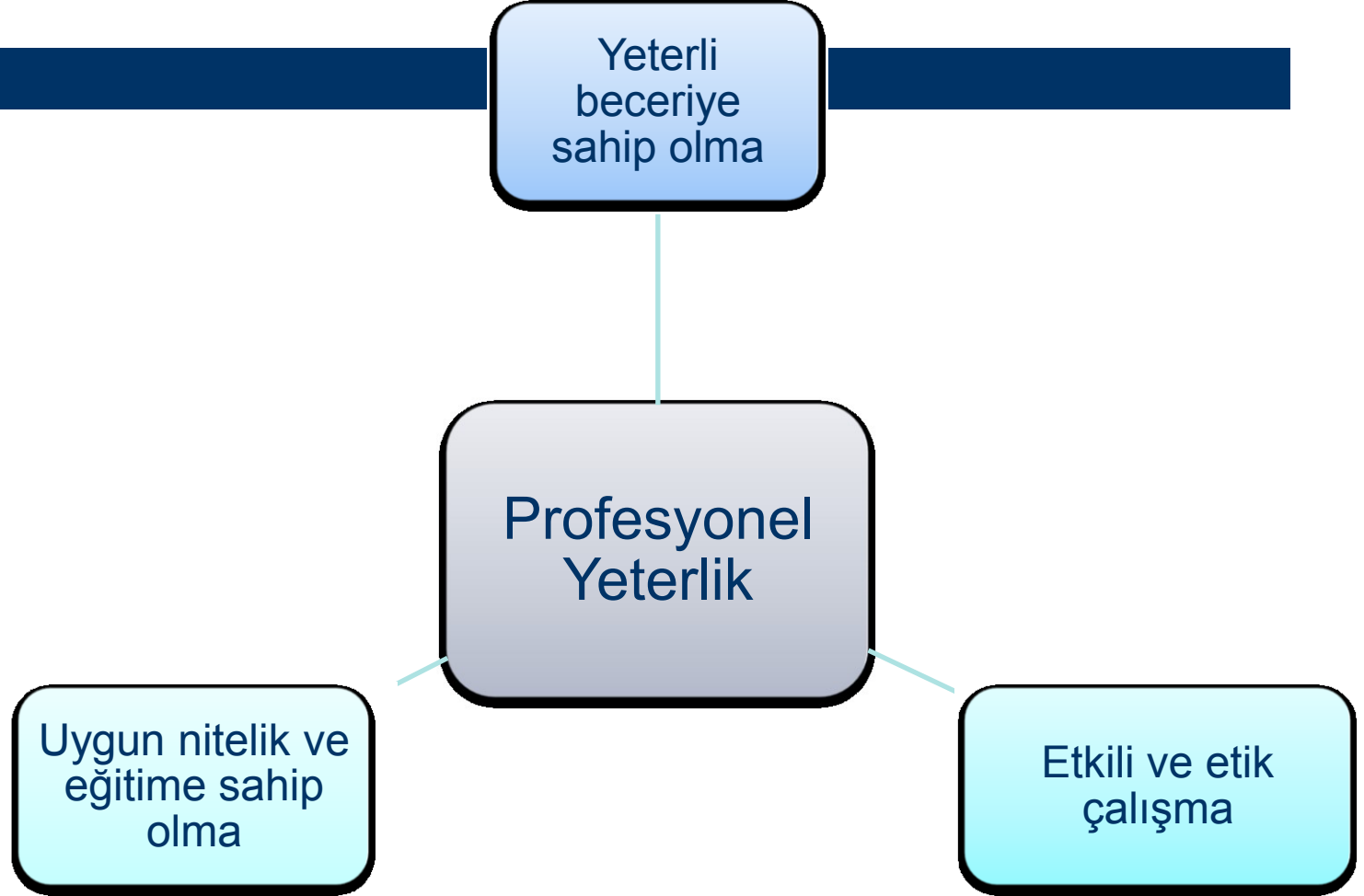
Psikolojik Danışmanın
Kendi Yeterlilikleri
Kapsamında Hizmet
Sunması

Etik İlgelere Uygun Şekilde
Çalışmanın Temeli

- Mesleki açıdan yetersizlik, psikolojik danışman ve danışar arasındaki güveni ve bununla birlikte sadakat ilkesini de baltalamaktadır.
- Yetersiz bir psikolojik danışman, çoğu etik ilkeyi ihlal ederek çalışma riski yaratmaktadır.

Yeterlik Nedir ve Nasıl Sağlanır?

- Sorumluluđu en son aşamada, bireysel olarak psikolojik danışmanın *"kendisine"* dayanmaktadır.
- Kişisel olarak yapılan bir *"kendi kendini değerlendirme"* değildir.
- Danışanlarından, iş arkadaşlarından, süpervizyon veya mesleki değerlendirmelerden gelen dönütlerle kendine ilişkin farkındalığını arttırmasına dayanır.

- Yeterli bir psikolojik danışman olmanın, ***zamana bağlı bir süreci*** vardır.

- Uygulamada her zaman yeni gelişmelere doğru hareket eden birileri ortaya çıkar ve öğrenme döngüsü ***"bilmemekten yeterliğe"*** doğru tekrar başlar.

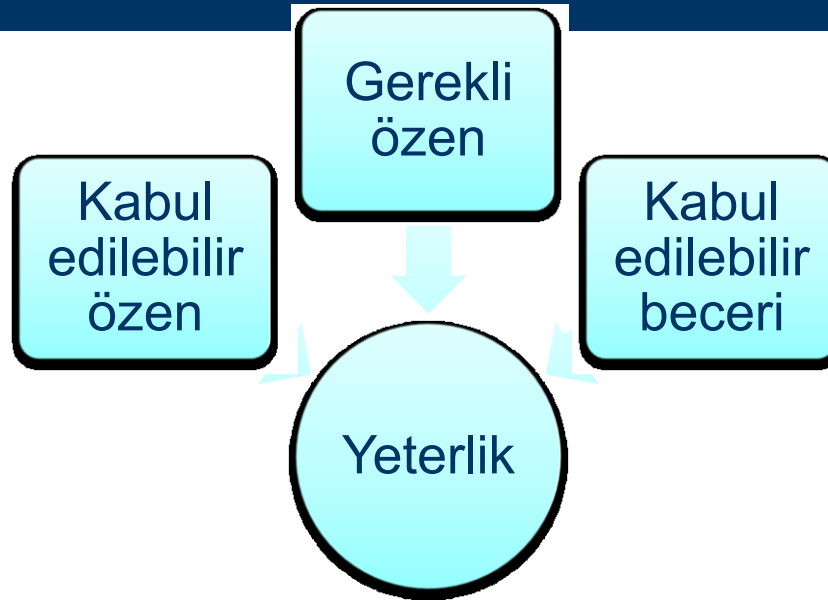
- Yeterli olmak, devam eden ve ***yaşam boyu gelişen*** bir süreçtir.

Yeterliğin Dışsal Belirleyicileri

- Profesyonel mesleki bir kuruluşa üyelik
- Uygulama yapma uygunluğunun akreditasyon ile belirlenmesi
- Sağlık Meslekleri Konseyi veya Sağlık Yasası içinde, psikolojik destek hizmeti sunan meslek elemanlarına yönelik planlanan düzenlemeler
- Psikoterapi/danışma hizmetine ilişkin yasal temellerin oluşturulması

Hukuk Açısından Yeterlik

Psikolojik danışma hizmetinin “*kabul edilebilir beceri ve özen*” kapsamında verilip verilmediğinin belirlenmesi...

- Özen ve beceri standardını, o işi iyi yapan kişi ile değil, *görevin niteliği ile* ilişkilendirmeye yönelik yasal bir tercih söz konusudur.

- Eğer bir birey belirli bir mesleği uygularsa ya da profesyonel bir beceriye sahip olduğunu ileri sürerse, hukuk ondan bu mesleğin, işin veya görevin uygun bir şekilde yerine getirilmesiyle ilgili gerekli yeterliliği göstermesini bekler.
- Eğer kişi, bu standartların altında kalırsa ve sonuç olarak birine zarar verirse, o *"kabul edilebilir" bir şekilde davranmamış* olur.

Yeterliğini Arttırma: *Öz Değerlendirme ve Süpervizyon*

- Devamlı ve sürekli psikolojik danışma süpervizyonu alma
- Benzer ortamlarda veya benzer danışan konularıyla çalışan psikolojik danışmanlarla yapılan tartışmalar
- Psikolojik danışmanların iletişim ağı ve dernek üyelikleri
- Eğitim seminerlerine ve kurslara katılım
- Dergiler, kitaplar, internet kaynakları

Sonuç: Yeterliđi Geliřtirme Önerileri

Tüm psikolojik danışmanların peşinde olması gereken minimum standartları sağlamada sunlar önerilebilir:

- Danışanınıza bir şeyleri neden yaptığınızı veya söylediğinizi açıklayın.
- Amaçladığınız şeyi söylediğinizden veya yaptığınızdan emin olun.
- Yaptığınız müdahalenin etkisinin ne olabileceğini iyice değerlendirin.
- Müdahalelerinizi, danışanın gerçek tepkisine göre ayarlayın.
- Psikolojik danışma uygulamanızı, düzenli bir biçimde danışma süpervizyonu içinde gözden geçirin.
- Güncel kalabilmek için stratejiler geliştirin ve sürekli profesyonel gelişim fırsatlarını araştırın ve kullanın.
- Sizin beceri düzeyinizin; aynı koşullarda olan veya aynı görevde psikolojik danışma hizmeti sunan diğer psikolojik danışmanlarla karşılaştırıldığında, aynı veya daha iyi olup olmadığını değerlendirin.

Danışanları istismar etmekten kaçınma

İstismarın Türleri

Ekonomik

Cinsel

Duygusal

İdeolojik

İdeolojik İstismar

- Herhangi bir inanç sistemi, diğer insanlarla ve kendimizle olan yaşantımızı tümüyle kapsar ve bu yaşantılarla iletişim kurma biçimimizi etkiler.
- İnanç sistemimizin bazı yönleri, psikolojik danışman ve danışan arasında *görünmeyen bir etki alanı* gibi var olmaktadır.

- Danışanın, onun inançları hakkındaki varsayımlarını ve fantazilerini onaylama veya onaylamama yönünde tutumlar sergilemekten kaçınmalıdır.
- Amaç, danışanın kendi kişisel gelişim süreci içinde, daha fazla içgörüyle kendi inançlarını geliştirmek için sorumluluk almasını onaylamak olmalıdır.

Tartışma

- Türk PDR Derneği Etik Kurallar Kitapçığını inceleyerek, psikolojik danışmanın olası ideolojik istismarını önlemeye yönelik maddelere yer verilip verilmediği üzerinde tartışınız.

İstismar Şüpheleri: *Sahte Anı Sendromu ve Kurtarılmış Anılar*

- *Sahte anı sendromu*, gerçek cinsel istismar durumlarına dayalı olabilecek herhangi bir anıyı dışlamaya çalışır. Genellikle bu durum, aile bireylerine karşı yanlış suçlamalara neden olan anıyı ve yorumu, danışanın aklına sokan psikolojik danışmanın veya terapistin "sinsi" etkisine yüklenir.

İstismar Şüpheleri: *Sahte Anı Sendromu ve Kurtarılmış Anılar*

- *Kurtarılmış anı* terimi ise tam aksine anının değişmez bir şekilde tarihsel gerçeklere dayalı olduğu şeklindeki kabulünü ileri sürer.

Danışmanın Tutumu

- Bu gibi durumlarda, danışanın çocukluğunu sistematik bir şekilde gözden geçirerek, açık fikirli bir yol içinde bazı kesin olmayan anıların ortaya çıkmaya başlamasına izin verilebilir.

Danışmanın Tutumu

- Bu süreçte danışman, yönlendirici olmadan, istismar olabilir demekten veya ortaya çıkmış gibi görünen diğer açıklamaları desteklemekten kaçınabilir.
- Danışmanın rolü, tüm olası açıklamalar arasında tarafsız kalmak ve danışanı akrabalarından ve çocukluk arkadaşlarından daha fazla bilgi edinmesi için teşvik etmek olabilir.

Ekonomik İstismar

Danışanlarca ödenecek psikolojik danışma hizmetinin;

- Maliyeti hakkında netliğin olmaması,
- Oturum süresini iyi değerlendirmeme,
- Danışma sürecini gereğinden çok uzatma,
- Danışanlardan hediye kabul etme,
- İkili ilişkiler içinde ekonomik çıkar,
- Ücret ödeme yerine mal veya hizmet takası.

Zamanı Kullanmada Özensizlik

- Danışan bir oturumun tüm ücretini ödediği hâlde sadece kısmi/yetersiz psikolojik danışma hizmeti alırsa, haklı olarak kendini aldatılmış hissedebilir.

Zamanı Kullanmada Özensizlik

Psikolojik danışman; kaza gibi bir nedenle beklenmedik bir şekilde oturuma gecikirse,

Zamanın kısalığından dolayı oturum amacına ulaşmamışsa,

Psikolojik danışmanın danışmadan ayrılması gerekiyorsa,

Sizce nasıl bir yol izlemesi ve ücretlendirmeyi nasıl şekillendirmesi gerekir?

Ücret Ödeme Yerine Takas Etmek

- *Kitabınızın 173. sayfasındaki kutuda yer alan durumu inceleyerek, etiğe uygunluğu yönünden tartışınız.*
- *Türk PDR Derneği Etik Kitapçığını inceleyerek, takas yoluyla ödeme yapma ile ilgili etik ilke ya da standart bulunup bulunmadığını tespit ediniz.*

Cinsel İstismar

- Psikiyatristler, psikologlar, sosyal hizmetler çalışanları ve psikolojik danışmanları içeren bakım mesleklerinin üyelerinin, danışanlarıyla uygun olmayan cinsel davranışlara girmeleri...
- Bu durumun danışan üzerindeki etkisi oldukça yıkıcıdır ve danışanların tepkileri; tecavüz kurbanları, dayak, ensest, çocuk istismarı ve travma sonrası stres bozukluğunun tepkileri ile benzerdir.

Danışman-Danışan Cinsellik Sendromu Özellikleri

İkili
Duygular

Suçluluk

Duygusal
Dengesizlik

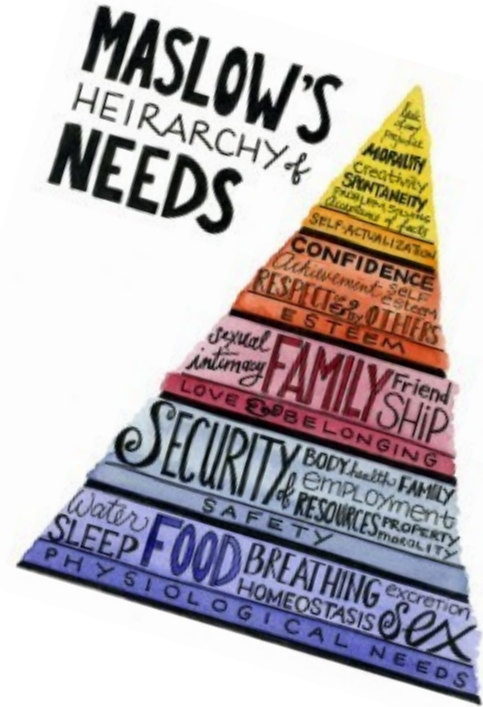
Danışman-Danışan Cinsellik Sendromu Özellikleri

- Psikolojik danışmanlar için *“cinselliğe hayır” kuralı* danışanların psikolojik güvenliğine saygı içindir.
- Danışanlarla cinsellik yasağı, hem mevcut danışanları hem de psikolojik danışmanlığın toplumsal saygınlığını korur.

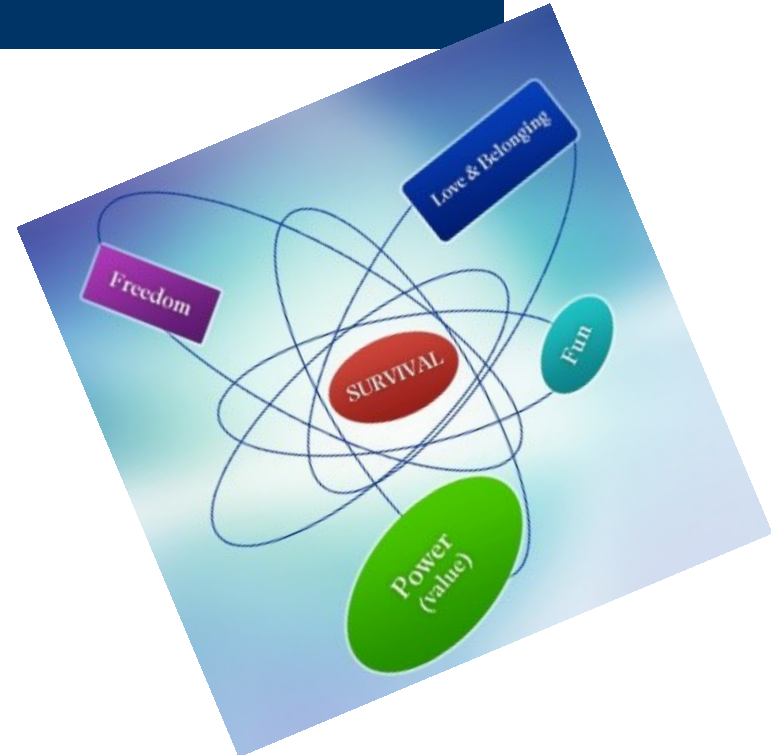
Duygusal İstismar

- Bazı duygusal ihtiyaçlarını karşılamadıkça herhangi birinin psikolojik danışma almaya devam etmesi, hayal edilemeyecek bir durumdur.
- Eğer ihtiyaç, psikolojik danışma sürecinin tamamlayıcısı ise ve psikolojik danışma ilişkisini bozmaktan kaçınabilmek için psikolojik danışmanın yeterince kontrolü altında ise bu durum bir problem değildir.

Duygusal İstismar

- Burada problem, *psikolojik danışmanın, danışma sürecini kendi psikolojik ihtiyaçlarını doydurmak için kullanmasıdır.*

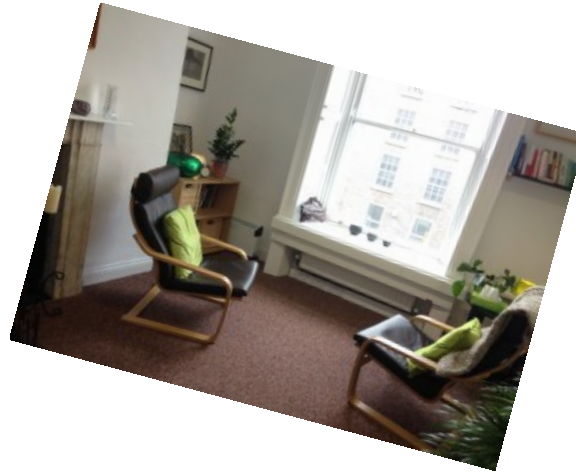

Duygusal İstismarı Önleme

- Psikolojik danışmanların düzenli aralıklarla duygusal beklentilerinin ve ihtiyaçlarının neler olduğunu gözden geçirmeleri,
- Derin ihtiyaçlarının çoğu için psikolojik danışma dışında alternatif duygusal memnuniyet kaynaklarının olması,
- İyi bir psikolojik danışma süpervizyonu almaları.

Uygun Bir Ortamda Psikolojik Danışma Yapmak

- Danışmanın yapıldığı fiziksel ortamın etkisi...
- Danışma için özel olarak döşenmiş bir odanın önemi...

Sonuç

- Danışanların istismarı, psikolojik danışmanlar için önemli sorunlar doğurur.
- Bu durum sadece konuyla doğrudan ilgili danışanların zarar görmesi konusu değil, bir bütün olarak psikolojik danışmanlık mesleğinin saygınlığının zarar görmesi konusudur.